

NaCoBeZu – na co będę zwracać uwagę

Nauka o języku

Komunikacja językowa:

- znam pojęcia z zakresu komunikacji językowej: schemat komunikacyjny; nadawca; odbiorca; komunikat; kod; kontekst ; znaki niewerbalne
- umiem objaśnić schemat komunikacyjny
- umiem dostrzec zależności pomiędzy formą komunikatu a pozostałymi elementami schematu komunikacyjnego
- potrafię odczytać znaki niewerbalne
- umiem podać przykłady komunikacji niewerbalnej
- umiem podać przykłady nieporozumień komunikacyjnych i wyjaśnić ich istotę
- znam funkcje wypowiedzi: funkcja informatywna, funkcja perswazyjna, funkcja ekspresywna, funkcja fatyczna
- umiem wymienić cechy różnych funkcji wypowiedzi
- umiem rozpoznać funkcje wypowiedzi w podanych tekstach
- umiem wskazać sytuacje, w których dominują poszczególne funkcje wypowiedzi
- umiem zredagować krótkie teksty, w których dominują poszczególne funkcje
- umiem utworzyć różne wersje jednego tekstu – w każdej z nich dominuje inna funkcja wypowiedzi
- umiem zredagować jeden tekst, który realizuje wszystkie poznane funkcje wypowiedzi
- wiem, co to jest intencja wypowiedzi
- znam pojęcia z nią związane: dobra komunikacja, mowa ciała, aprobata, dezaprobata
- umiem przyporządkować wypowiedzi do odpowiednich sytuacji
- umiem określić intencje podanych wypowiedzi
- umiem dopasować mowę ciała i ton głosu do intencji
- umiem utworzyć wypowiedzi odzwierciedlające odpowiednie intencje
- umiem przekształcić tekst z aprobującego na krytyczny
- umiem odnaleźć w tekstach konkretne intencje
- wiem, że jest język mówiony i język pisany
- potrafię wymienić charakterystyczne cechy języka mówionego i pisanego
- umiem dokonać klasyfikacji wypowiedzi ze względu na przynależność do każdej z odmian języka
- wiem, czym różni się język mówiony od pisanego
- umiem przekształcić wypowiedzi typowe dla języka mówionego na język pisany, zachowując cechy języka pisanego: trójdzielną formę w wypowiedziach pisanych; wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- wiem, jakie są dostępne źródła informacji i potrafię z nich umiejętnie korzystać: encyklopedia, słownik; leksykon; czasopismo; publikacja naukowa; internet
- znam rodzaje słowników, z których warto korzystać
- umiem wskazać słowniki, w których należy szukać określonych informacji
- umiem swobodnie wyszukać w słownikach potrzebnych wiadomości
- potrafię odczytać informacje zawarte w artykule hasłowym
- znam pojęcia: przypis, indeks, bibliografia
- potrafię poprawnie zapisać adres bibliograficzny
- umiem odnaleźć żądane informacje w odpowiednich słownikach
- umiem dokonać selekcji źródła ze względu na ich rzetelność
- umiem utworzyć przypisy
- potrafię wymienić formy grzecznościowe, funkcjonujące w języku polskim
- umiem posłużyć się odpowiednimi formami grzecznościowymi w zależności od sytuacji
- umiem przekształcać wypowiedzi, dostosowując je do adresata

- umiem zredagować oficjalne podziękowanie

Odmienne części mowy

Czasownik

- potrafię rozpoznać czasownik wśród innych części mowy i wyjaśnić, czym wyróżnia się czasownik spośród wszystkich części mowy
- umiem rozróżnić czasowniki nazywające czynności i stany
- wiem, że czasownik jest odmienną częścią mowy
- umiem rozróżnić czasowniki w formie osobowej i nieosobowej
- umiem rozróżnić czasowniki dokonane od niedokonanych, określasz aspekt czasownika
- umiem rozpoznać i utworzyć formę osoby, liczby, rodzaju, czasu, strony, aspektu
- umiem zredagować ogłoszenie, stosując funkcjonalnie formy czasownika
- umiem zastosować prawidłowo odmianę czasowników ruchu (iść, wejść) w czasie przeszłym
- umiem rozpoznać i utworzyć stronę czynną i bierną czasownika, wiesz, jaką funkcję pełnią w wypowiedzeniu
- umiem rozróżnić czasowniki przechodnie i nieprzechodnie
- umiem rozpoznać formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego czasownika
- wiem, że tryb przypuszczający wyróżnia cząstka -by, znasz zasady pisowni tej cząstki, poprawnie ją zapisujesz
- potrafię poprawnie odmienić i zastosować czasowniki typu *umieć, rozumieć*
- umiem rozpoznać i utworzyć formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego
- umiem stosować i poprawnie zapisujesz formy czasu przeszłego czasowników zakończonych na -ąc (wziąć)
- umiem przekształcać formy czynne czasowników na bierne i odwrotnie, stosujesz je w wypowiedzeniach w zależności od intencji wypowiedzi
- umiem przekształcać zdania ze strony czynnej na bierną, aby uniknąć dwuznaczności wypowiedzi
- umiem zastosować zasadę tworzenia strony biernej
- wiem, w jakich okolicznościach używamy strony biernej
- umiem przekształcać zdania, wykorzystując różne formy trybu czasownika
- potrafię zastosować prawidłowo odmianę trudnych czasowników
- umiem tworzyć dłuższe formy pisemne, swobodnie stosując formy czynne i bierne czasowników
- umiem sformułować informacje, polecenia, prośby, przypuszczenia, stosując odpowiednie formy trybu
- umiem wyróżnić poszczególne typy imiesłów, znasz rodzaje imiesłów
- wiem, co to jest imiesłów
- umiem odmieniać imiesłowy przymiotnikowe
- umiem wskazać imiesłowy w tekście i je nazwać
- umiem utworzyć poszczególne typy imiesłów
- umiem przekształcić wypowiedzenia podrzędne w imiesłowowe równoważniki zdań
- umiem dostrzec i poprawić błędy związane z użyciem imiesłów
- znam i potrafię wyjaśnić pojęcia: imiesłów przymiotnikowy czynny, imiesłów przymiotnikowy bierny, imiesłów przysłówkowy współczesny, imiesłów przysłówkowy uprzedni

Rzeczownik

- umiem rozpoznać rzeczownik wśród innych części mowy i określić, co nazywa
- umiem rozpoznać rzeczowniki konkretne i abstrakcyjne
- umiem wymienić kategorie nazywane rzeczownikami
- umiem odróżnić rzeczowniki żywotne od nieżywotnych, osobowe od nieosobowych, własne od pospolitych
- umiem określić i utworzyć prawidłowe formy przypadków, liczby i rodzaju
- umiem odmienić rzeczowniki przez przypadki i liczby, znasz przypadki

- potrafię określić, które rzeczowniki są nieodmienne
- wiem, że istnieją rzeczowniki odmieniające się według odmiennych reguł
- umiem zastosować prawidłowe formy rzeczowników przyjaciół, rok
- znam rzeczowniki odmieniające się tylko w liczbie mnogiej, stosujesz ich prawidłowe formy
- potrafię wyodrębnić temat i końcówkę rzeczownika, wskazać oboczności tematu
- umiem zastosować prawidłowe formy rzeczowników typu sędzia, oczy
- wiem, jak odmieniają się rzeczowniki zakończone na – *um*, typu liceum, gimnazjum
- znam odmianę rzeczowników z końcówką – *anin*, typu mieszczanin, chrześcijanin
- wiem, na czym polega specyficzna odmiana rzeczowników: *oko*, *ucho*
- umiem zastosować prawidłowo wszystkie formy rzeczowników o trudnej odmianie
- wymieniam rzeczowniki nazywające pozytywne i negatywne stany emocjonalne – używam ich do opisanego swojego nastroju
- wymieniam rzeczowniki występujące wyłącznie w liczbie pojedynczej lub tylko w liczbie mnogiej
- potrafię używać poprawnie rzeczowników w zdaniach
- znam pojęcia: temat fleksyjny, końcówka, oboczność w temacie, deklinacja
- umiem określić formy fleksyjne rzeczownika

Przymiotnik

- umiem rozpoznać przymiotniki wśród innych części mowy
- wiem, na jakie pytania odpowiada przymiotnik
- wiem, jak się odmienia przymiotnik, poprawnie odmieniasz przymiotniki przez przypadki, liczby i rodzaje
- umiem podać przykłady przymiotników
- wiem, że niektóre przymiotniki mają trudną odmianę
- staram się prawidłowo stosować niektóre trudne formy odmiany przymiotnika
- wiem, że przymiotnik podlega stopniowaniu
- znam stopnie przymiotnika
- znam rodzaje stopniowania, poprawnie stopniujesz przymiotniki
- umiem zastosować prawidłowe i różne formy stopniowania przymiotników
- umiem zastosować prawidłowe formy gramatyczne przymiotnika
- umiem zastosować prawidłową odmianę i stopniowanie trudnych form przymiotnika
- umiem sprawnie operować przymiotnikami, tworząc opis
- umiem podać właściwe przykłady przymiotników jako składnika związków frazeologicznych
- umiem wskazać synonimy wybranych przymiotników
- umiem poprawnie określić formę gramatyczną podanych przymiotników
- umiem tworzyć i stosować krótkie formy przymiotnika
- umiem wyjaśnić, jak obecność przymiotników wpływa na charakter wypowiedzi
- umiem zredagować opis postaci, stosując bogate słownictwo, w tym przymiotniki w stopniu najwyższym
- umiem dokonać analizy hasła reklamowego, w którym występują przymiotniki w stopniu wyższym i najwyższym

Liczebnik

- umiem rozpoznać liczebnik wśród innych części mowy
- umiem rozpoznać i zastosować prawidłowe formy liczebników głównych i porządkowych, ułamkowych i nieokreślonych, stosujesz prawidłowo ich formy
- wiem, co określają liczebniki
- umiem odnaleźć w tekście liczebniki i je selekcjonować
- umiem nazwać typy liczebników

- umiem poprawnie odmieniać liczebniki
- wiem, że niektóre liczebniki mają trudną odmianę
- umiem prawidłowo stosować niektóre trudne formy odmiany liczebnika
- wiem, kiedy należy użyć liczebników zbiorowych, stosujesz prawidłowo ich formy, we właściwym kontekście
- umiem stosować prawidłową odmianę liczebników wielowyrazowych
- umiem zastosować prawidłową odmianę trudnych form liczebnika
- wiem, kiedy stosujesz prawidłowo trudne formy odmiany liczebnika
- umiem uzupełnić tekst odpowiednimi formami i typami liczebników
- umiem utworzyć tekst z użyciem liczebników
- umiem poprawnie zapisywać daty
- potrafię wyjaśnić, w jakich przypadkach zapisuje się liczby cyframi, a w jakich używa się liczebników
- umiem zredagować tekst, stosując jak najwięcej liczebników

Zaimek

- wiem, że zaimki mogą zastępować różne części mowy
- umiem rozpoznać i nazwać rodzaj zaimka ze względu na część mowy, którą zastępuje
- umiem określić, jaką część mowy zastępuje dany zaimek
- umiem używać poprawnie dłuższych i krótszych form zaimków
- umiem rozpoznać i używać poprawnie zaimków wskazujących, względnych i dzierżawczych
- umiem rozpoznać zaimki ze względu na funkcję, jaką pełnią
- umiem rozpoznać zaimki, stosujesz je w wypowiedziach, używasz poprawnie wszystkich form zaimków
- umiem stosować zaimki, aby uniknąć powtórzeń w zdaniach
- potrafię wskazać zaimki w tekście, nazwać je i określić ich formę
- potrafię uzupełnić zdania właściwymi zaimkami
- umiem wykorzystać krótkie lub długie formy zaimków stosownie do kontekstu
- przestrzegam zasad pisowni zaimków w wypowiedziach o charakterze grzecznościowym

Nieodmienne części mowy

- umiem rozpoznać przysłówki wśród innych części mowy
- umiem wskazać przysłówki w tekście
- wiem, co nazywają i na jakie pytania odpowiadają przysłówki, od jakich części mowy tworzone są przysłówki
- umiem prawidłowo stopniować przysłówki, określasz stopnie przysłówek
- umiem uzupełnić związki frazeologiczne odpowiednimi przysłówkami
- potrafię omówić funkcję przysłówek w zdaniu
- umiem utworzyć tekst z użyciem przysłówek
- wiem, że wykrzykniki i partykuły to nieodmienne części mowy, umiesz wskazać te części mowy
- umiem odróżnić zaimki od spójników
- umiem omówić różnice pomiędzy przyimkiem a spójnikiem
- potrafię omówić funkcję przyimków w zdaniu
- potrafię stworzyć tekst z użyciem przyimków
- umiem wymienić nieodmienne części mowy
- wiem, co można wyrazić za pomocą wykrzykników, umiesz zastosować zasady interpunkcyjne przy ich zapisie
- umiem używać prawidłowych form rzeczownika w połączeniu z przyimkiem, wiesz, jak nazywa się takie połączenie
- umiem wskazać wyrażenia przyimkowe i nazywa części mowy, które łączą się z przyimkiem
- potrafię uzupełnić zdania odpowiednimi przyimkami i spójnikami
- umiem utworzyć zdania złożone za pomocą odpowiednich spójników tak, aby miały określony sens
- wiem, co można wyrazić za pomocą partykuł, stosujesz je w swoich wypowiedziach
- umiem wymienić rodzaje partykuł
- potrafię odnaleźć i wskazać partykuły w tekście
- umiem rozpoznać przyimki złożone i stosować je w zdaniu
- umiem stosować prawidłowo i funkcjonalnie wykrzykniki i partykuły w swych wypowiedziach
- umiem wskazać sytuacje, w których używamy wykrzykników
- potrafię uzupełnić tekst odpowiednimi partykułami i wykrzyknikami
- umiem omówić funkcję wykrzykników w tekście
- umiem tworzyć wypowiedzi, używając odpowiednich wykrzykników
- umiem określić, które wykrzykniki służą wyrażaniu odpowiednich emocji
- modyfikuję znaczenie tekstu właściwymi partykułami
- umiem celowo stosować spójniki dla zachowania łączności, przeciwstawienia, rozłączności, wynikania

